

**BOSHLANG'ICH TA'LIMDA O'QUVCHILARGA AXBOROT
TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANIB DARS O'TISH**

Abduraimova Gulzoda Umbetovna

Toshkent viloyati Oqqorg'on tumani 16-umumiy o'rta ta'lim maktabi boshlang'ich sinf
o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10467188>

Annotatsiya. Mazkur maqolada boshlang'ich ta'limda axborot texnologiyalaridan foydalanish yuzasidan ma'lumotlar berildi. Ta'lim va tarbiya jarayonlari, axborotlashtirish jarayonlari ta'lim tizimini jadal takomillashtirishni, davlat, ijtimoiy va shaxsiy ehtiyojlar hamda manfaatlarini hisobga oluvchi ta'lim maqsadlarini aniqlashni talab qilmoqda.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, axborot, ta'lim va tarbiya, ijtimoiy.

**TEACHING PRIMARY EDUCATION TO STUDENTS USING INFORMATION
TECHNOLOGIES**

Abstract. This article provides information on the use of information technologies in primary education. Education and training processes, information processes require rapid improvement of the education system, determination of educational goals that take into account state, social and personal needs and interests.

Key words: primary education, information, education and training, social.

**ПРЕПОДАВАНИЕ НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ УЧАЩИХСЯ С
ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ**

Аннотация. В данной статье представлена информация об использовании информационных технологий в начальном образовании. Процессы образования и обучения, информационные процессы требуют быстрого совершенствования системы образования, определения образовательных целей, учитывающих государственные, социальные и личные потребности и интересы.

Ключевые слова: начальное образование, информация, воспитание и обучение, соц.

Ko'pchilik maktablarda innovatsion faoliyat u yoki bu ko'rinishda amalga oshirilmoqda: maktablarni rivojlantirish dasturlari ishlab chiqilmoqda va amalga oshirilmoqda, tajriba ishlari olib borilmoqda, yangi ta'lim dasturlari va texnologiyalari o'zlashtirilmoqda.

Vaqt joyida turmaydi va hozirda davr talabi bilan an'anaviy suhbatlar, yodlashlar, turli xildagi nasihatlar o'rniga ta'limning noan'anaviy shakllari: birlashtirilgan darslar, kuzatuv darslari, muammoli vaziyatlarni qo'yish va shu kabilar kirib keldi. Mana shunday darslar bolalarga yoqadi,

idrok etishga ularda qiziqish uyg'otadi, ularga ko'plab yangiliklar beradi, o'quvchilarda katta emotsional kuch mavjud.

Inson nutqi — bu uning intellekt va madaniyati ko'rsatkichidir. Nutq qanchalik aniq bo'lsa, fikr obrazli ifoda etilsa, inson shaxs sifatida shunchalik ahamiyatli va jamiyat uchun u shunchalik qimmatga ega. Zamonaviy hayot o'quvchi oldiga: tilni erkin egallash, turli vaziyatlarda turli insonlar bilan munosabatda bo'lishni bilish, shu bilan bir vaqtda, o'zini erkin, ishonchli his qilish kabi yangi maqsadlarni qo'yadi. Shu sababli ta'limning kommunikativ texnologiyasi bizning davrimizda innovatsion hisoblanadi.

Ta'lim va tarbiya jarayonlari o'z-o'zidan insonni rivojlantirmaydi, balki ular faoliyatli shaklga ega bo'lganida rivojlantira oladi. O'quvchi rivojlanishi uchun uning faoliyatini tashkil etish zarur. O'quv materialini passiv idrok etishda rivojlanish sodir bo'lmaydi. Misol uchun, bola kitobni qanchalik ko'p varaqlamasin, o'zi harflarni eslab qolmasa, ulardan so'z tuzishni o'rgana olmaydi — unda hech qanday o'qish ko'nikmasi shakllanmaydi. Bolaning aynan o'z harakatlari kelajakda uning qobiliyati shakllanishining asosi bo'lib qolishi mumkin.

Demak, ta'limning vazifasi bolani harakatlarga chorlovchi sharoitlarni tashkil etishdan iborat bo'ladi. Boshqacha aytganda, o'qituvchilar har bir o'quvchida turli sharoitlarda o'z yo'lini topa olishiga imkon beruvchi harakatlar individual vositalari va usullarini shakllantirishga yordam beruvchi maxsus o'quv sharoitlarini yaratishlari zarur. Boshlang'ich sinflar o'qituvchilari mana shunday o'quv vaziyatlari majmuini yaratish ustida ishlamoqdalar. Bu holat ko'zlangan natijalarga erishish texnologiyasining muhim masalalaridan biri hisoblanadi.

Kichik yoshdagi o'quvchilarning diqqatlari mustahkam emas, ular ko'pincha diqqatlarini bir faoliyat turidan ikkinchisiga qaratishni bilmaydilar. Biroq o'quvchining o'ziga doskada har qanday obyekt, geometrik shakllar, yozuvlarni bajarish, rangi, kattaligi, shaklini o'zgartirish imkoniyati berilganda diqqati kuchayadi. Masalan, matematika darsida kompyuter vositalari, interfaol doskadan foydalanilishi bilan bolalarning qiziqishlari ortishi kuzatiladi va shu bilan birga, darsning jadalligi oshadi. Barcha o'quvchilar dars jarayoniga jalb qilinadilar. Material hajmining ko'rliqi bolalarni qiynamaydi, balki faoliyat o'yin shakli metodikasi bo'yicha faol o'qishga imkon beradi. Bu juda muhim omil, chunki olti-to'qqiz yoshli bolaning faol faoliyat turi o'yin hisoblanadi. Interfaol doska — matematika faniga o'qitish jarayonini ko'rgazmali, yorqin, chaqqon qiluvchi juda qulay uskunadir. Ta'lim jarayonini jadallashtirish boshlang'ich maktab o'quvchilari uchun muhim hisoblanadi.

Uskunalar bilan jihozlangan kabinetda o'quvchilar va o'qituvchi uchun ham ishlash qiziqarli. Hozirgi zamonaviy jamiyatda sodir bo'layotgan axborotlashtirish jarayonlari ta'lim

tizimini jadal takomillashtirishni, davlat, ijtimoiy va shaxsiy ehtiyojlar hamda manfaatlarini hisobga oluvchi ta'lim maqsadlarini aniqlashni talab qilmoqda. Shu sababli yangi ta'lim standartlarining rivojlantiruvchi imkoniyatlarini ta'minlash ustivor yo'nalish bo'lib qolmoqda. Yangi ijtimoiy talablar o'quvchilarni umummadaniy, shaxsiy va idroklari rivojlanishi kabi ta'lim maqsadlarini belgilab bermoqda. O'quvchilarning faqatgina fanlar aniq bilim va malakalarini o'zlashtiribgina qolmay, balki «o'qishga o'rgatish» malakasini ta'minlovchi «universal o'quv harakatlari» to'plamini shakllantirish zamonaviy ta'lim tizimining muhim vazifasi hisoblanadi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalar (AKT) — foydalanuvchi manfaatlari yo'lida axborotlarni to'plash, qayta ishlash, saqlash, tarqatish va foydalanish maqsadlarida birlashtirilgan metodlar, ishlab chiqarish jarayonlari va dasturiy-texnik vositalar to'plamidan iboratdir.

Bir qator olimlarning ta'kidlashicha ta'lim sohasida qo'llaniladigan AKT vositalaridan foydalanish quyidagi masalalarni amalga oshirishni o'z maqsadi qilib qo'yishi kerak: o'quvchilarning fikrlashlari tizimlilikini ta'minlash va rivojlantirish; bilim olish, ko'nikma va malakalarini rivojlantirish hamda mustahkamlashda o'quvchining idrok etish faoliyati barcha turlarini qo'llab-quvvatlash; ta'lim jarayoni yaxlitligini saqlab qolgan holda o'quv jarayonini individuallashtirish tamoyilini amalga oshirish.

Davr ruhini ifodalab, kun sayin barcha sohalar amaliyotiga jadal kirib borayotgan axborot texnologiyalarini umumta'lim maktablari ta'lim jarayoniga ham tatbiq etish dolzarb masalalardan biridir. Butun jahon miqyosidagi axborot tarmog'i har qanday sohada axborotning hajmi va tezligidan qat'iy nazar, uni istagan miqdorda qabul qilish uchun taqdim eta oladi. Multimediya va Internet texnologiyalarining paydo bo'lishi axborot texnologiyalarining umumiy ta'lim maktablari ta'lim va tarbiya, muloqot jarayonlarida samarali vosita sifatida foydalanishga keng yo'l ochib berdi. Axborot texnologiyalarining barkamol shaxsni rivojlantirish, uning mustaqil kasb tanlashi va kasbiy jihatdan o'z-o'zini shakllantirish, kasbiy mahoratini o'stirishda tutayotgan o'rni va ta'siri ortib borayotganligini inkor etib bo'lmaydi. Umumiy ta'lim maktablaridagi ta'lim jarayonida axborot texnologiyalari vositasida o'qituvchi va o'quvchilar oldida quyidagi imkoniyatlar ochiladi, xususan:

- axborot yig'ishning yangi usullarini va ularni qo'llashni bilib oladilar;
- bolalarning fikrlash doirasi kengayadi, bilim olishga qiziqishlari ortadi;
- mustaqil ishlashning roli ortadi, samaradorligi yaxshilanadi;
- bolani aqliy jihatdan rivojlantirishga, hissiy-estetik doirasini kengaytirishga, ijobiy qobiliyatlarini o'stirishga yordam beradi.

Kompyuter va axborot texnologiyalaridan foydalanib, ta'lim sohasida, o'quv faoliyatida va o'quvchilar ijodiy tafakkurini rivojlantirishda yangi imkoniyatlar yaratiladi. Axborot texnologiyalari ta'limni amalga oshirish jarayonida hayot bilan uyg'unlashtirishga imkon beradi. O'qitishni kelajakdagi kasbiy faoliyat bilan chambarchas bog'lash imkoniyati paydo bo'ladi. Axborot texnologiyalarini qo'llashda o'quvchi shaxsining butun imkoniyatlarini amalga oshirishga: kompyuter vositalari orqali bolaning bilishga oid, axloqiy, ijodiy, muloqot qilish va estetikaviy imkoniyatlarini, qobiliyatlarini ro'yobga chiqarishga intilish lozim. Kompyuter va axborot texnologiyalarini o'quvchi shaxsini rivojlantirishning to'laqonli vositasiga aylantirish uchun o'qituvchining o'zi axborot texnologiyalari sohasida bilimdon (salohiyatli) bo'lishi kerak.

Axborot texnologiyalarining asbob-uskuna va dasturiy vositalarining juda jadallik bilan rivojlanib borishi, masalan, yangi avlod kompyuterlarining, yangi dasturlarining chiqishi, turli ta'limiy vazifalarni hal etish qulay texnikaviy imkoniyatlar ochib beradi. Biroq ilmiy izlanishlar o'quv maqsadida foydalaniladigan axborot tizimlari o'z didaktik sifatlariga ko'ra hali ham qoniqarsiz darajada ekanligini ko'rsatadi. Buning sababi shundaki, axborot texnologiyalarini o'qitish maqsadlarida foydalanishning metodik (pedagogik) vositalari axborotlashtirishning texnikaviy vositalari rivojlanishidan ancha orqada qolib ketyapti. Kompyuterning imkoniyatlari juda katta, biroq pedagogik maqsadlarda u yetarli darajada foydalanilmayapti. O'qitish maqsadidagi axborot uni loyihalashtirish bosqichida kiritiladi. Xususan, axborot — avtomatlashtirilgan o'qitish tizimlarining ma'lumotlar bazasini yaratishda, elektron darsliklarni tuzish uchun o'quv materialini tayyorlashda, modellashtiruvchi turdagi kompyuter tizimlari bilan o'quv ishlarining ssenariylarini, masalalar va mashqlar, test topshiriqlari tuzishda kiritiladi. Axborot texnologiyalari bir yo'la bir necha fan sohalariga informatika, matematika, kibernetika, psixologiya, pedagogika kabi fanlarga oid ma'lumotlarni birlashtiradi. Biroq bu uyg'unlikda psixologikpedagogik asos yetakchi o'rin tutadi. Axborot texnologiyalarini ishlab chiqish va o'qitish jarayoniga joriy qilish muhim o'rin egallaydi. Yangi axborot texnologiyalari o'quv jarayoni va ilmiy-tadqiqot ishlari uchun katta ahamiyatga ega. Odatdagi ta'limiy texnologiyalardan farqli ravishda, axborot texnologiyalarida mehnat predmeti va uning natijasi sifatida axborot, mehnat quroli bo'lib esa axborotlashtirishning texnikaviy vositalari xizmat qiladi.

REFERENCES

1. R.Mavlonova, N.X.Raxmonqulova. Boshlang'ich ta'limda innovatsiya. Metodik qo'llanma, TDPU, 2007.
2. O'.Q.Tolipov, M.Usmonboeva. Pedagogik texnologiyalarning tanqidiy asoslari. –T.: Fan, 2006.
3. Ruzmatovich, U. S. (2022). ANALYSIS OF THE RESULTS OF PHYSICAL TRAINING OF FERGANA STATE UNIVERSITY STUDENTS. ASIA PACIFIC JOURNAL OF MARKETING & MANAGEMENT REVIEW ISSN: 2319-2836 Impact Factor: 7.603, 11(09), 85-96.
4. Ruzmatovich, U. S. (2022). Organization And Content Of Professional And Practical Physical Training Of Students Of Pedagogical Higher Education Institutions. INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCH IN COMMERCE, IT, ENGINEERING AND SOCIAL SCIENCES ISSN: 2349-7793 Impact Factor: 6.876, 16(06), 29-35.

MODERN SCIENCE
& RESEARCH